

באהבה ובאמונה

ב"ד • י"ט שבט ה'תשפ"ו יתרו • גליון 1544 • נא לשמור על קדושת הגליון

כניסת השבת: ירושלים 16:41 ת"א 16:59 חיפה 16:50 ב"ש 16:57
צאת השבת: ירושלים 17:55 ת"א 17:57 חיפה 17:55 ב"ש 17:56

העלון מופץ ב-50,000 עותקים

לפרסומים והקדשות בעלון ובאתר: 026461302

headoffice@emeir.org.il \ ההכנסות קודש למכון מאיר

תוכן המודעות באחריות המפרסם בלבד

נכון לעכשיו

הרב דב ביגון ראש מכון מאיר

"כאיש אחד בלב אחד" באהבה ובאמונה

"ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר, ויחן ישראל שם נגד ההר" (שמות י"ט ב).

רש"י מפרש: מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה. "ברפידים" רפו ידיהם של ישראל מתורה והיו בתרעומת ובמחלוקת ועשו תשובה, דהיינו שבו לעסוק בתורה ופסקו מהתרעומות ומהמחלוקות. והתאחדו כאיש אחד בלב אחד (ע' רש"י שם).

כשם שהאדם הוא אורגן אחד בעל אברים וכוחות רבים ושונים זה מזה אבל משלימים זה את זה ומחיים זה את זה, כך גם ישראל התאחדו כאיש אחד לפני מעמד הר סיני, למרות השוני בין כל שבט ושבט ובין כל יהודי ויהודי. שכן "אין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהם דומים זה לזה" (ברכות נח). אבל אין זה מספיק "כגוף אחד" צריך גם אחדות של "בלב אחד", דהיינו רוח ונשמה אחת לכל ריבוי האברים והכוחות שבאומה.

נכון לעכשיו, אשרינו, מה טוב חלקו של דורנו, דור התחיה הלאומית וקייבוץ הגלויות. העם שנאמר עליו "עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים" הולך ומתקבץ ומתאחד בארץ ישראל. ואין לך קץ מגולה מזה. אבל אין זה מספיק להתאחד רק בבחינת "גוף אחד", דהיינו הקמת מדינה ריבונית וחופשית, וחזקה כלכלית ובטחונית, כפי שאנו זוכים לראות בחוש במדינת ישראל, אלא צריך גם "בלב אחד" - דהיינו, אחדות רוחנית ותרבותית.

מניין תבוא, ומניין באה האחדות בעם ישראל מאז היותנו לעם? מהשורשים, דהיינו מערכי הנצח של תורת ישראל ומסורת ישראל המאחדת את כולנו אלפי שנים. וככל שנצמד במעלה הדרך של גאולתנו, נגלה יותר ויותר כיצד השי"ת "מצמיח קרן ישועה", ונוכה לראות בהתקיימות הנבואה של "גוי אחד בארץ" - כאיש אחד בלב אחד.

מהמצפה לישועה השלמה

זר הנכון בי"א

ציפור לא יציץ, טוסטוס לא יעבור?

2 | הרב אמיר דומק

ברכת אבות

2 | הרב אברהם אנגל

מה גדלו, מה קטנו, מעשיך ה'

3 | הרב יורם אליהו

סעודת זבח יתרו וגרותו

3 | הרב אשר בוחבוט

"שבטך ומשענת המה ינחמוני"

4 | הרב יואב מלכא סיפור

העזרה בדרך

5 | הרב ליאור לביא

החרדים והשוויון בנטל

8 | הרב שלמה אבינר

שום דבר לא מיותר

8 | הרב חגי לונדין

ערון מאיר לילדים בעמוד 7

הגבול כמרחב בטוח אורנית דהן חנינו

6 האם אנחנו מתאימים בנישואין? אסתר אברהמי זוגיות

לתרומות למכון מאיר:
בטלפון 02-6461328
באתר meirtv.com
או סרקו את הברקוד

• אלפי שיעורים
• קירוב רחוקים
• מאות תלמידים
• ערוץ ילדים
• אולפן גיור

היו שותפים

בהוספת יהדות באהבה!

ציפור לא יציין, טוסטוס לא יעבור?

התורה 'סתמה לו את הפה'. הוא פשוט הרגיש שכל מה שיש לו לומר, לציין, לגעות, לזמזם, לצמוח, להתעופף - עכשיו, ברגע זה, התורה אומרת ועושה עבורו, בתוכו - טוב יותר ממה שהוא מעלה בדעתו שהוא מסוגל. זו התורה שבראה אותו ואת העולם, רק אותה הוא חי תמיד, מזמזם ומציין, הומה גלים או אומר 'קדוש'. וכשמקור החיים עצמו מדבר - עולה מכל הבריאה כולה רק קול אחד - "אנכי - אנוא נפשי כתבית יבית".

מה הטעם לבוא בדרישות לתלמידים, אם המחנך עצמו התייבש, שכח את חלומותיו, את משמעות חייו, את הר סיני שלו? הרב יהושע צוקרמן זצ"ל תמיד אמר: "הר סיני שלך הוא ברגע הלידה שלך!" כי שם קיבלת "הר כגיגית" את שליחותך, תפקידך בעולם, ואת עצמיותך. משם קוראת לך תמיד אותה "בת קול שיוצאת מהר סיני בכל יום" ופועמת בתוכך גלי תשובה ורצון להיות נאמן לעצמי האלוקי שבך ולמשימה שלך בעולם, ל"אות שלך בתורה". ל"אנכי" שבתוכך, שמחייה אותך. כי השתיקה אינה אילמות, חלילה. היא התכנסות להקשבה דרוכה ופעילה, לימוד חדש ולידה חדשה של סיבת קיומנו, הסיבה שמתוכה בחר ה' בנו באהבה, היא סגולתנו.

"...אלא כל העולם שותק ומחריש, והקול יוצא ואומר: "אנכי ה' א-לוהיך".

לאכופ משמעת קשוחה, ולייצר "מתן תורה" שכזה, חלילה, של "כפיית הר כגיגית": 'שקט מוחלט שיהיה כאן! אף מילה, טוסטוס לא יעבור!...

האם זהו מעמד הר סיני שאנו מאמינים בו? ודאי שלא. מהו ההבדל? במה שונה "כפיית הר כגיגית" הטובה והמתוקה, ושתיקת המציאות בשעת הדיבור האלוקי, מהמחזה הנפול והנדוש של כיתת הלימוד המתאגרת?

אלא שהתשובה פשוטה מאוד: אם 'התורה' היא ידיעות יבשות, שיעורי בית, מבחנים וציונים, ו"הרגלים מנומסים" של מצוות כאלה או אחרות; אם התלמידים בכיתה חשים שהתורה שהמורה בא לייצג היא מייבשת, משתקת את העליזות וכוחות החיים הבריאים שלהם; אם הוא מכריח אותם לשתוק, להפסיק הכול 'כי עכשיו צריך ללמוד תורה, שהיא משהו אחר ושונה וזר לכל מה שאתם רוצים וחושבים' - אז אולי זוהי 'תורת המחנך החשוב והנכבד', אבל בטח לא תורת משה רבנו. זו לא תורה מסיני.

תורה מסיני לא באה במקום החיים, במקום ציון הציפורים והמיית היס. היא עצמה החיים. כשה' נתן תורה לישראל, כל העולם שותק והחריש, לא כי

"אמר ה' אברהם גִּשְׁם ב' יִחַנְנָן: כְּשֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, צָפוֹר לֹא צִיָּן, עוֹף לֹא פָּרַח, שׁוֹר לֹא גָעָה, אוֹפְנִים לֹא עָפוּ, שְׂרָפִים לֹא אָמְרוּ קְדוֹשׁ, הַיָּם לֹא נִדְעָעָע, הַבְּרִיּוֹת לֹא דָּבְרוּ, אֶלְא הָעוֹלָם שׁוֹתֵק וּמְחַרֵּשׁ - וְיֵצֵא הַקּוֹל: "אֲנֹכִי ה' אֱ-לֹהֶיךָ"... (שמות רבה כ"ט).

אבל איך זה שכולם שותקו? איך הם התאפקו? כולם נעשו אילמים? אולי ניתן להבין שעם כל הכבוד לאופנים ולשרפים, כשה"בוס" בכבודו ובעצמו מדבר, הם צריכים לשתוק. אך מה איכפת לבורא עולם שאינו ציפור תציין, או שור יגעה, או דבורה תזמזם? מה, גם הם צריכים להקשיב בנימוס? והים מקבל "דו"ה וו" מקריעת ים סוף וקופא - למה לו? איזו מין תורה זאת, שכשה' נותן לנו אותה, כל העולם נעשה משותק, חס ושלום?

לפעמים מחנכים ומורים בבתי הספר נקלעים גם כן למצב דומה, כביכול: ההרגשה ש"אין קול ואין עונה ואין קשב", התלמידים לא איתך, לא מתעניינים בתוכן הלימוד, ובכלל היו מעדיפים להישאר בבית או בהפסקה, והמקום האחרון בעולם בו הם מעוניינים להיות הוא יחד איתך המורה בתוך הכיתה. במצב שכזה, אפשר בקלות להתפתות לדרוש שקט, להשתיק כל שיח וניע,

בנוכחות הקב"ה בכל נסיבות חייו, רואים את שמו החתום על כל מאורע ועל כל מתנה. אנו מכירים בכך שהקב"ה הוא קונה הכול, אדון כל המעשים, המתגלה בכל פינה בתבל ומלואה.

זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם: ששת אלפים שנים מבריאת העולם ועד אחרית הימים - אלפיים תוהו, אלפיים תורה ואלפיים ימות המשיח - וכולן מהלך א-לוהי אחד כולל, שמשמעותו החלה להתגלות בעולם עם הופעת האבות הקדושים ונמשכת דרך זרע ישראל עד לבוא הגאולה.

למען שמו באהבה: זו המטרה, זו המהות, זו סיבת הקיום. כל קורות העולם - הסבל והשמחה, הגלות והגאולה - הכול היה כדאי כדי שיתגלה שמו יתברך בעולם.

מלך עוזר ומושיע ומגן: הקב"ה עומד לנו בכל עת. עוזר - מסייע במאמץ; מושיע - מציל גם ללא פעולה מצד האדם; מגן - שומר לבל ייפול בצרה. **מגן אברהם:** אברהם הוא שורש הברכה. באמירת "מגן אברהם" נכוון ללכת בדרכיו - להרבות חסד, למסור נפש, ולגלות את ה' בעולם.

א-לוהי אברהם א-לוהי יצחק וא-לוהי יעקב. אברהם הודיע לנו את חסדי ה', יצחק לימד אותנו יראת שמים עד כדי מסירות נפש, ויעקב גילה לנו שה' אמת וחוזמו אמת.

הא-ל הגדול הגיבור והנורא: בשלושה תארים אלה תיאר משה רבנו את הקב"ה, בעקבות גילויי השגחת ה' לעמו ישראל - בחסד, בגבורה וברחמים - מיציאת מצרים ועד בואם אל הארץ. חכמים מבארים שגם בזמן של הסתר פנים מתגלה ה' בתארו אלו: הגדול - שכן חסד ה' לעולם קיים; הגיבור - שכובש כעסו ומאריך אפו לרשעים; והנורא - שמוראו מוטל על אומות העולם, וכך עם ישראל מתקיים כל ימי הגלות ככבשה בין שבעים זאבים.

א-ל עליון: כל מעשי ה' הטובים בבריאת העולם ובהשגחתו, מראשית ועד אחרית, הולכים אל מקום אחד ופועלים לקראת מגמה אחת - להביא לימות המשיח. או, בבוא הגאולה השלמה, תגלה עליונותו של הקב"ה בכל עוזה. כשיתבטל הרע ויעבור מן העולם, כשתימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, יכירו הכול וידעו את גדולת ה' ואת נפלאותיו.

גומל חסדים טובים: הקב"ה משפיע בעולמו בגלוי ובסתר. על הברכה הגלויה אנו מודים "הטוב והמטיב", ועל הברכה הנסתרת אנו מברכים "ברוך דיין האמת". אנו מאמינים ששתי ההשפעות הן לטובה ולברכה, גם כאשר חושינו ושכלנו אומרים לנו את ההפך.

וקונה הכול: כאשר אנו מכירים בכך שכל מה שעושה עמנו הקב"ה הוא לטובה, אנו מכירים

הרב אברהם אנגל

ברכת אבות -

פירוש וכוונת הברכה

בפרקים הבאים ננסה לבאר את תפילת העמידה, ומה עלינו לכוון ברובד הכי פשוט להבנתנו. נשתמש בספרים שונים ובעיקר בפירושו של רבי יהונתן אייבשיץ בפירושו לתפילה כפי שמופיע בספרו "יערות דבש".

ה' שפתי תפתח: לפני התפילה אנו פונים אל ה' ומבקשים ממנו, בבקשה ה' תפתח את פי כדי לדבר איתך, אני יודע שכל היכולת שלי לדבר ולהתפלל אליך היא רק ממך. בד בבד נחשוב שאם ה' אכן פותח את פינו עלינו לשמור על הפה שיהיה בקדושה, שלא נוציא מפינו דיבורים שאינם ראויים, כי איך נוכל לבקש מה' שיתן לנו כוח לדבר ועם הכוח הזה נדבר דברים מאוסים הפוגמים בקדושתנו, ובאמון של הקב"ה בנו.

א-לוהינו וא-לוהי אבותינו: כל אחד מבני ישראל נושא בליבו קדושה מיוחדת, שאין לאף אחד ולאף אחת מבני אומות העולם. קדושה זו ניטעה בנו על ידי אבותינו הקדושים, שכל השקפת עולמנו מבוססת על עמלם הרוחני, כך שמי שאנו מכירים כא-לוהינו ונכמלך העולם הוא, למעשה,

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת
ר' אברהם בן זמרדה זצ"ל
נתבש"מ ב'ו' שבט התשנ"א.
תנצב"ה

לעילוי נשמת
חנה בת וואסי זצ"ל
נתבש"מ ב'ט' שבט התש"ע
תנצב"ה

התורה הגואלת

שיחות

הרב צבי יהודה לפרשת יתרו

מה גדלו, מה קטנו, מעשיך ה'

לימדנו רבנו, יש דברים שבולטים מחמת הריבוי הכמותי שבהם, יש פרשיות ארוכות ומרובות במצוות, ויש פרשיות קטנות הבולטות בקטנותן, בצמצום הדברים, במועט המחזיק את המרובה, כמו ניצבים וילך בסיום התורה שהן ניכרות במיעוט כמותי ובריבוי איכותי ויסודי. הראשונה מסוג זה של הפרשיות, היא פרשת יתרו.

מתוך כך מלמד הרב צבי יהודה יסוד אמוני, שכמו שצריך לראות את הגדלות, את הערך של "מה גדלו מעשיך ה'", כך צריך להכיר את החשיבות של, "מה קטנו מעשיך ה'". כלומר מה גדלו מעשיך ה' בקטנות, בדברים הקטנים, ש"כולם בחכמה עשית". צריך לראות את הבורא בכל הנבראים, גם בתולעת הקטנה

הרב יורם אליהו

ר"מ במכון מאיר

של חז"ל מפליאה, "כל גופי תורה תלויין בה", זאת אומרת, כל ענייני תורה, קדושה, אמונה והדרכת האדם כלולים בה, והוא פסוק של שש מילים במשלי: "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", תתאמץ לדעת את ה' בכל הדרכים שבחיים, ואז תהיה לך סייעתא דשמיא בכל אורחותיך. מאותם היסודות של דעת ה' והכרת ה' בדברים הגדולים והמקיפים, נמשכת סייעתא דשמיא גם לאורחותיו הפרטיים האישיים של האדם, "הוא יישר אורחותיך". התורה היא הדרכת האדם, הוראת דרך האדם בחיים, והיא כולה כלולה בתמציתיות בפסוק הזה.

זה שייך גם למה שאמרו חז"ל "כל מעשיך יהיו לשם שמים", שעל זה כתב הרמב"ם, שאנשים גדולים חיברו ספרים שלמים ולא הצליחו למצות את כל החכמה והמוסריות שיש בחמש מילים אלו, כך שוודאי הן נאמרו מתוך השראת שכינה ורוח הקודש של חז"ל. כך גם פרשת יתרו, היא פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה. היא סיכום וסיום של עניינם של ישראל, כי כוללת את מעמד הר סיני ומתן תורה וזה מספיק כדי להבין את איכותה המיוחדת.

הרב אשר בוחבוט

ר"מ במכון מאיר

מִלְשָׁה נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֵתוֹ אֶתְּךָ לְכֹה אֲתָנוּ וְהַטְּבִנֵנוּ לָךְ כִּי ה' דִּבֶּר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל... וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהַטְּבִנֵנוּ לָךְ¹⁰.

כנגד הליכתו של יתרו עם ישראל במדבר, הוא מקבל בארץ ישראל את דושה של יריחו עד שייבנה בית המקדש. וזהו הטוב שמשא אומר 'היטבנו לך'¹¹, והסוד הוא שיריחו היא כולה כמזבח, שהרי לומדים את הקפת המזבח שבע פעמים מכיבוש יריחו שהקיפוה שבע פעמים, ועל כן בפעולת הזבח של יתרו במדבר שעניינה להודות לשם ה', הוא מקבל עיר שלמה כדוגמת המזבח ומול יתרו גר הצדק שנכנס תחת כנפי השכינה למקום יציב כנאמר בנבואת בלעם: "וַיָּרָא אֶת הַקִּיָּיִץ בְּמִשְׁלֵי וַיֹּאמֶר אֵיִתָּן מוֹשָׁבָהּ"¹². הגויים היוצאים נגד ה' במלחמה האחרונה ייפלו דווקא במקום זה כנאמר במכילתא "שעתידין גוג וכל המונו לעלות ולנפול בבקעת יריחו"¹³.

ובנמלה הקטנה, כמסופר בגמ' בחולין (סג, א) שרבי יוחנן ראה נמלה ואמר, "מה גדלו מעשיך ה'!", וביאר שם רש"י, שאפילו נמלה יש לה חיות כחיה גדולה. כמקור לכך הזכיר רבנו את דברי מרן הרב קוק זצ"ל באורות התורה (ג, ח), "בחכמות וידיעות העולם... הננו רואים שנכון לומר עם 'מה גדלו מעשיך ה', גם כן ברוב השתוממות 'מה קטנו מעשיך ה', כלומר, כשם שהננו מתמלאים פלא על גודל המאורות, על המרחבים הגדולים... כן הננו מתפלאים בהסתכלותנו לעומק היצירה בקטנותה, בפרטי האברים של בעלי החיים היותר קטנים...". וכן התייחס לכך הכוזרי (ג, יז), "שחכמתו והנהגתו ביצירת הנמלה והדבורה, איננה מקצרת בחכמתו והנהגתו לשמש וגלגלה".

הוסיף לבאר רעיון זה הרב צבי יהודה והביא את דברי חז"ל במסכת ברכות (סג, א), "איזוהי פרשה קטנה, שכל גופי תורה תלויין בה?", כלומר יש דברים קדושים וגדולים בכמות, שמתגלים מתוך מרכז חיים שהוא קטן בכמות. הלב אינו גדול כמו הרגל, אבל מיעוט הכמות שבו מגלה את גודל האיכות שלו. ההגדרה

סעודת זבח יתרו וגרותו

שכינה, כנאמר עליו 'השולחן אשר לפני ה' וזהו העניין של תורת חיים שבישראל, שבחיבור לצדיקים מעלים את המציאות הגשמית לשמים כנגד כל תפיסות העבודה זרה שהיו אחוזים בהן הגויים שעובדים לעולם של שאול ומוות. כי תפיסת המצרים היתה דרך השליילה וההיזק 'רָאוּ כִּי רָעָה נִגְדַּת פְּנִיכֶם'⁵ וכן 'בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהִרְגֹת אֹתָם בְּהָרִים וְלְכַלְתָּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה'⁶, וכאן ראה יתרו שטוב ה'. זה היה דרך ניצחון עמלק, שהמצרים, היה מגיע להם לטבוע בים, כי זרקו את בני ישראל לים, אבל בניצחון עמלק התגלתה ההשגחה המיוחדת של ישראל שחפץ ה' להיטיבם, כפירוש הספורנו⁷ שהזבח שהקריב היה על המזבח שבנה משה הוא המזבח שבסוף פרשה הקודמת בניצחון עמלק 'וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נָסִי'⁸. וכפי שמובא על המזבח במלחמת עמלק שהשם לא יהיה שלם עד שעמלק יוסר מן העולם כי מבטו הוא שהעולם הוא רק טבע רע בלי נס.

על כן רצה לזבוח על מזבח שבניצחון עמלק. וכך מבאר הרש"ר הירש⁹ שבניית המזבח בניצחון עמלק היא כמו שיעקב ניצח במאבקו כל הלילה את שרו של עמלק שבא מעשיו וקרא למזבח אל א-להי ישראל, כך בנה משה מזבח לניצחון עמלק, כי עמלק עניינו הרס וחורבן, וישראל הם כוח תקומה ובניין, אז כל העולם יעלה לדרגת מזבח להודות לה' כי טוב ה'. ולכן כאשר רצה יתרו לחזור למדינת פונה אליו משה באמירת הטוב ואומר: 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֻבְבִּן בֶּן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֲתָן

סעודת יתרו, שבה מסוכין משה, אהרון והזקנים, מעלה המון שאלות, שהרי בזמן המדבר היו אוכלים מן, וכיצד אכלו לחם? יתרו מביא עולה וזבחים, היכן הוא מקריבם? והרי טרם נבנה המשכן, והיכן יש מזבח ומה מטרת סעודה זו? הרמב"ן מסביר שסעודה זו היא יום גרותו של יתרו, שְׁמַל וטבל, ובאו אהרון והזקנים לאכול ולשמוח עימו ביום חתונתו להיכנס תחת כנפי השכינה. ומובא במושב זקנים¹ שהלחם שהביא עמו היה סעודה נדירה במדבר שהיא לא לחם מן השמים, והיו תאבים לסעודה זו. ומסביר אור החיים הקדוש שיתרו נתחכם לזבוח שלמים רבים, וכך זה היה אות שמזמין הוא את גדולי ישראל על שולחנו שלא יבואו הקדשים לידי נותר, וכבדוהו ובאו מעצמן אהרן והזקנים בדין אכילת קדשים. חז"ל לומדים מכאן שהנהגה מסעודה שתלמידי חכמים מסובין בה, כאילו נהנה מזיו השכינה. מסביר המהר"ל² כי הצדיקים מביאים את האכילה לקומה של העולם הבא, שתלמידי חכמים נקראים עולם הבא שעליו נאמר: "העולם הבא אין בו אכילה ושתיה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ויתרו רצה לרומם את אכילתו כמו שישאל שזכו למן במדבר שזה מאכל מלאכים "לחם אבירים אכל איש"³ ומסביר 'הפנים יפות'⁴ שיתרו שהוא גר ולא היה יכול לקבל לחם מן השמים, רצה לרומם את אכילתו, ומשה, אהרון והזקנים שבאו לסעודתו זיכו אותו שהאכילה הייתה עם צדיקים אלה לקבלת פני

1. מושב זקנים שמות פרק יח פסוק יב (פרשת יתרו)
2. גור אריה שמות פרק יח פסוק יב
3. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עה עמוד ב
4. פנים יפות שמות פרק יח פסוק יב
5. שמות פרק י פסוק י (פרשת בא)
6. שמות פרק לב פסוק יב (פרשת כי תשא)
7. ספורנו שמות פרק יח פסוק יב
8. שמות פרק יז פסוק טו (פרשת בשלח)
9. כל הפרשנים לשמות פרק יז פסוק טו (פרשת בשלח)
10. במדבר פרק י פסוק כט, לב (פרשת בהעלותך)
11. רש"י במדבר פרק י פסוק לב (פרשת בהעלותך)
12. במדבר פרק כד פסוק כא (פרשת בלק)
13. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דעמלק פרשה ב

שנת התש"מ - בן 24. זו שנתי הראשונה כבעל תשובה במכון מאיר וכולי טעון מרץ והתלהבות. סדרי לימודי חרגו מגדר הרגיל. די היה לי בארבע שעות שינה ותיכף הייתי מקיץ ומתרונון כציפור שיר, אץ למקומי הקבוע בבית המדרש ולא מש ממנו אלא לדבר ההכרח.

מקץ כשמונה חודשים גמרתי בדעתי לעבור לישיבה של ממש ולהיות "זנב לאריות" אף שבלימודי הגמרא הייתי כאפרוח בן יומו. הגעתי לכולל מר"צ שבמבשרת. סרתי למשרדו של הרב אורי כהן ונאמתי: "באתי ממכון מאיר ואני רוצה ללמוד כאן! במקום הזה אוכל להתעלות".

הרב ענה משועשע: "תשמע! לכל דבר יש את הזמן המתאים. חזור למכון מאיר, תלמוד שם גמרא שלוש שנים ואז תבוא".

בחוצפה דקדושה עניתי: "הרב, שגור בפי כל, ש'אין דבר העומד בפני הרצון'. הקשיים שאתה מתאר לא יעמדו בפני רצוני העז. חותם לך!".

תיארת לי את סדר יומי במכון מאיר כדי ליצור את הרושם שמדובר בתלמיד שקדן עם כוח של מסירות נפש ללימוד תורה. הרב חיך שוב ואמר: "טוב תתחיל ללמוד עם פלוני ואלמוני". ככל הנראה חשב שאבין בעצמי שאין זה מקומי ואשוב בהקדם למכון מאיר. למדתי בחברותא עם הרב אברהם לוי והרב אברהם אנגל.

סדר הלימודים היה באופן זה שבכל שבוע התקיימו מבחנים במגוון נושאים: פרשת שבוע ושני דפי בקיאות בגמרא עם רש"י, מכסת לימוד בהלכה, מבחן שבועי במוסר (למדנו אז מסילת ישרים עם הרב יהושע צוקרמן זכר צדיק לברכה). התמסרתי ללימודי כליל, עד שמדי שבוע ידעתי שני דפי בקיאות בגמרא עם רש"י, אף אם יעירוני באישון ליל וגם רש"י על הפרשה היה "מנגינת" מתחילתו עד סופו... כבקי ורגיל, אך מבחן אחד היה אמור לחרוץ גורלי לשבט או לחסד. היה זה שיעור העיון של הרב בן יעקב במסכת פסחים פרק "כל שעה".

רושם כביר עשתה עליי דמותו מרגע ראשון שראיתיו והרב אז כבן 34. חושי נדרכו כמזהים את ה"חתימה הכימית" הייחודית של אישיותו.

הוא נכנס אל הכיתה במתינות ובקומה זקופה "ראשו בשמים ורגליו נעוצות עמוק בקרקע". בירך אותנו בברכת בוקר טוב לבבית ומתנגנת. קולו צלול ומלא עוצמה אך אינו מתפרץ וקולני ודומה שהולך מסוף העולם ועד סופו.

כל כולו נתון ברגע הזה. מיינדפולנס מוחלט! כל מילה היוצאת מפיו נהגית במתינות "כמונה פנינים" ושוקלן בשקל הקודש.

כל התנהלותו בסדר ושיטה, מעוצבת ביד אומן כדמות ה"חסידי המושל" מספר הכוזרי. "שופטים ושוטרים בכל שעיריו".

ליבי נפעם ועיני לא יודעות שובעה מן המחזה.

כשרונותיו מגוונים ו"זבים מאליהן" והוא נתון בחוות עשועוה של תורה. "איתן בסלע מושבו".

שופע כישרון מנהיגות חינוכית. גדול שימושו מלימודו!!

על כל צעד ושעל מהנהגותיו שפע תובנות והליכות חיים.

נפשי מתרשמת וחפצה ללכת בעקבותיו "אל מול פני מלחמתה החזקה של תורה" כאחרי מפקד מיומן ועז נפש.

ובשעה שדברי תורה קולחים ומתברקים מפיו דומה ש"אש ומים עושים שלום ביניהם". "אש" של דייקנות, סדרנות וחרירות מופלאה, לצד "מימיו" הרכים ביחסו אלינו כאב לבניו. הומור דק שבדק ובת שחוק של קורת רוח על פניו, האופיינית כל כך לגאוני עולם המשתעשעים ב"מתווה התולעת" של בנייני חוכמתם, שעה שהם מביטים במעשה רקמתם ועולצים ביופיו כמי שצופה בסערת הבזקי "נירונים" במארג רשתות המוח.

בלימודו, הוא חותר למגע עם כל צדדי הסוגיה העולים מדברי ראשונים ואחרונים.

בשטף דבריו הוא משלב שאלות חכם שהן הן חצי תשובה, בהן הוא מבקש להחכים תלמידיו - אלו בניו - ולבדוק את "דופק" תשוקת סקרנותם עד כמה היא בוערת לדרוש ולחקור אחר עומק סברות מפרשי התלמוד. מתהלך מעדנתו ו"מנגן" שאלותיו בניגון מפתה לעורר בו את לב התלמידים להשיבו דבר. הייתי אז מסיט ומשפיל מבטי מאימת מבטו פן אתבזה.

דומה שהתלמידים מתייראים מכובדן של השאלות המנוסחות מפיו של הרב בניסוח ייחודי המבליט את עומקו ודורש מאינתו מיצוי כוחותיו עד תום. האם רק נדמה לי או שאכן כך היה מנהגו של הרב לסקור את התלמידים בעיניו עד שהיה נועצן בתלמיד זה או אחר כאומר לו: נו! מה תשובתך? ההיה כדבר הזה או חלמתי חלום? ימים יגידו!! דומה שעיקר בנייניו של הרב מרוחות סערותן של שאלותיו הנוקבות וחודרות עד התהום.

תחילה: "ערוף כמטה, לקח" חקירותיו ושאלותיו, ואחר כך: "תזל כטל" "אימרת" תשובותיו וחוזר חלילה.

בשיעורי הרב עשיתי אוזני כאפרסת לכל היוצא מפיו, ובכל זאת לא עלה בידי להבין אלא אפס קצה דבריו. נהגתי להקליט את שיעוריו ולחזור עליהם כשמונה פעמים בניסיון נואש לעכל את הנאמר. בהגיע זמן המבחן הגיש לנו הרב את גליוני השאלות. הבטתי בשאלה ראשונה... שניה... שלישית... ולמרהבה הפלא תשובתייהן ידועות לי על בורין. לא שהבנתי את החומר לעומק, לא לא! אלא ריבוי החזרות שיגרן על לשוני. בתוכי ניקר הספק: האם אין זו "גניבת דעת", כשתשובותי מבוססות בעיקרן על זכרון על פה ומיעוטן מהבנת החומר?! הקלתי ביני והחילותי משיב על ראשון ראשון. טשטשתי ניסוחן של התשובות שמא אחשד כמעתיק מגליון חברי. מקץ שעה הגשתי את

המבחן לרב. מקץ כשבוע קיבלתי תוצאותיו.

בתחתית הדף נרשם בכתב ידו הייחודי: "יפה מאוד! ישר כוח! רואים שהשקעת! חילך לאוריתא! עלה והצלח!"

הרב אורי קרא לי למשרדו ואמר בחגיגות: "ממוצע הציונים שלך טוב מאד!! לחץ ידי וברכני: ברוך בואך! אתה בן בית אצלנו.

והנה לפני כמה שנים כשהתארחנו אשתי ואני בביתם של משפחת בן יעקב לסעודת שבת סיפרתי לפניו את סיפור המעשה ושאלתי:

הרב! האם אמת הדבר שכאשר היית שואל שאלה בפני הכיתה מבטך הופנה לעיתים אל תלמיד מסוים כדי לעודדו לתת את התשובה? הרב נקש באגרופו הקמוץ על שולחן השבת ואמר: "מעולם לא מיקדתי מבטי בתלמיד מסוים... מעולם לא עשיתי דבר כזה... לבזות תלמיד? חלילה!! אתה טועה!".

שקט מביך השתרר. רוחו לא שקטה דקות ארוכות... עד שפצח בשירת "יום שבתון..." בשמחה וטוב לבב... כאומר:

מחול לך מחול לך מחול לך מחול לך. יהי זכרו ברוך.

הייתי שם

ציפורה רוזנברג

הגעתי על פנך
עמי עם מאוסך
טבולה ומקדשת
מחפה ליום.

נצבת בתחתית הָהָר
נרְשָׁת מן הָאֵשׁ
נְחַדְת מְעֵשָׁן
מְחַפֶּה לְמַתָּן.

הקול הַחֶזֶק
הִפֶּה בִּי כַּבָּרֶק
מִי גָלָה לִי הָרֶז
שָׁנְשַׁמְתִי קְרוּצָה
מִמַּעַמְדָּךְ וְנִשְׂאָה

וְהָד קוֹלִי
עוֹלָה מְעוֹמְקִי
מְדוֹבֵב אֶת פִּי
עוֹמֵד לְסִתְחִי
מִצִּיף רוּחִי

מִהִנְהַת בִּירְאָה
אֶעֱשֶׂה וְאֶשְׁמַע
אֶקְבַּל תוֹרָה
מִתּוֹךְ אֲמוּנָה
בְּאִהְבָּה

העזרה בדרך

מלחמת השחרור

“אין ספק כי התורה היא החוקה הראשונה בהיסטוריה המגנה את העבדות בין אדם לחברו, ומציבה תשתית שמטרתה לבטל את המוסד הזה מן היסוד. עקרון השוויון של כל בני האדם בפני ה' ובפני מערכת המשפט חוזר ונשנה לכל אורך הספרות התורנית. יתר על כן, הזיכרון הקולקטיבי שעם ישראל היה עבד במצרים ונגאל אך ורק על ידי הקדוש-ברוך-הוא, נושא בחובו מסר מהפכני: מעתה אין עוד מקום לשעבוד אדם לאדם - אלא אך ורק לשעבוד לה'...”

“כשמתבוננים בעשרת הדיברות, אפשר לראות עד כמה עיקרון זה חשוב לעם ישראל. בדיבר הראשון מתוך עשרת הדיברות (שמות כ, ב): אֲנִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם מִבְּיַת עֲבָדִים... ה' מתגלה ומכריז כי פדה את ישראל מעבדות. לא מדובר רק בשחרור פיזי מן השעבוד במצרים, אלא בהענקת חירות אמיתית: הידיעה על נוכחותו הפעילה של ה' ועל חוקיו המנהיגים את העולם בכל רגע היא שמאפשרת לאדם להיות בן חורין באמת. ידיעה זו משחררת מן התלות בבני אדם ומן השעבוד ליצרים, ומעניקה לאדם כלים לבחור בחירות צודקות ונכונות.”

המחבר מוסיף את מצוות השבת ליסוד המשחרר ממוסד העבדות וכך חתם את דבריו: “כל יהודי - בלי קשר לרמתו הדתית - כשהוא מברך את חברו ב'שבת שלום', רצוי שיזכור את עומק משמעות הביטוי. השבת אינה רק יום מנוחה נחמד, אלא הכרזה נצחית על שחרור האדם מעבדות בידי אדם, והעמדתו מול בוראו כבן חורין אמיתי.”

כל מי שהפנים את ערכי האמת היסודיים שהנחילה תורתנו הקדושה לעולם, לא יוכל להישאר אדיש למה שמתחולל באיראן ובשאר ממשלות הזדון והעריצות בעולם. העזרה בדרך, בעזרת ה'.

וכך כתב אחד מהפעילים ברשתות החברתיות לפני כשבוע: “כשהצלחינו להגיע לעולם העדויות על הטבח שערכו שכירי האיטולות באזרחי אירן, כשהגיעו התייעודים על ידי המקלעים והצלפים באזרחים המפגינים, על אולמות מלאים במוצאים להורג, על הסתרת היקף ההרג בידי המשטרה החלו להישמע ממנהיגי אירופה הצבועים קולות של שקט חריש. אותם אנטישמים שמיהרו לגנות אותנו מלוא הפה על הרג האזרחים שחמאס כפה על נתיניו, דוגמת אירלנד, פשוט שתקו. סין שמיהרה לגנות אותנו ולהאשימנו בפשעי מלחמה, לא גינתה כלל את הרוצחים האיראניים, להיפך - היא גוננה על עצמאותו של משטר הדמים הרצחני. בכך מניעיהם האנטישמיים זעקו מלוא פה...”

גם ראש הממשלה נתניהו הצהיר: “השתיקה המחפירה של מדינות רבות באירופה על טבח האלפים ואולי הרבבות באיראן - השתיקה הזו מבטאת אובדן דרך וצביעות שאין כמוה...” אלפים, רבבות... כל מי שקצת מכיר מה באמת עולל הרוודן האכזר לאזרחיו, יודע שמדובר במספרים הרבה הרבה יותר גבוהים. לכן, כל מי שמצפה לישועה, לא יכול שלא לצפות למחייט שלטון הדמים הזה וכל גרורותיו בעולם, מעל פני האדמה.

ישראל בהיסטוריה העולמית

השבוע הגיע לידי ספרו קטן הכמות אך רב האיכות של מר גבריאל שוקרון מרעננה (השם החתום על הספר הוא גבריאל בן רחל). גבריאל שחזר בתשובה ועלה לא מזמן מספרד, חובב היסטוריה אוטודידקט, קרא לספרו בשם “ישראל בהיסטוריה העולמית - פרשנות על תפקידו של עם ישראל בהיסטוריה”.

בספר נוגע המחבר בהשפעת עם ישראל על ההיסטוריה מזוויות שונות ומקוריות. בין השאר הוא נוגע בסוגיות כגון: הופעת הציוויליזציה; הכתיבה הפונטית; פרשנות היסטורית מרתקת לפרשיות כי תבוא והאזינו; השפעת ישראל על תרבויות יוון, רומא, הדתות הגדולות ועד לגילוי אמריקה, המהפכות העולמיות ואפילו הבינה המלאכותית! פרק מרתק במיוחד נוגע ישירות לעשרת הדיברות שבפרשת יתרו, וכתרתו “תפקידו של עם ישראל במאבק נגד העבדות לאורך ההיסטוריה”. בפרק הזה סוקר המחבר את ההיסטוריה העתיקה והמודרנית של העבדות (עובדות מזעזעות!), וכיצד עם ישראל ותורתו יצרו מהפכה היסטורית של ממש, שהפכה כיום למוזן מאליו העולמי.

לפני כשבועיים השתתפתי בכנס מעניין בנושא הסכסוך הישראלי-ערבי. בכנס השתתפו אנשים מכל קצות הקשת הישראלית וגם קבוצה ערבית. בפאנל שבו השתתפתי קיימנו דיון מעמיק על העמדה הדתית בנושא הסכסוך. בן שיחי היה רב חשוב המגדיר עצמו כחרדי (נניח לרגע את ההתנגדות הטבעית לקטלוגים השונים וכו'...), ואני הצגתי את העמדה הדתית לאומית. הרבה דברים למדתי מהדיון הזה, בין השאר, גם מתוך הכישלון שחוויתי בהצגת העמדה שלי כך שתוכל להתקבל בלבבות השומעים. יש דברים ששמחתי שאמרת ויש דברים שבמחשבה שנייה, אולי הייתי אומר אחרת, או לפחות מנסח אחרת. אבל בכל אופן, במעמדים מעין אלה אני תמיד מזכיר לעצמי “לאדם מערכי לב ומה” מענה לשון”, ואנחנו צינור להעברת דברים, בתקווה שהדברים יהיו נקיים וכמה שיותר מבוררים ומדויקים. ועל התוצאות - איננו יכולים לשלוט. בתקווה שנוסיף טוב ככל יכולתנו.

הספר שהיה נר לרגלי במהלך המפגש ולפניו היה גם הפעם “הסוד הישראלי” של ד"ר אברהם לבני ז"ל, שהזכרנו כאן לא פעם. הסיבה לבחירה דווקא בספר הזה מבחינתי היא כי דווקא בו מצאתי את היכולת להסביר את החזון הישראלי בשפה אוניברסלית. מתוך הבנה רחבה של ההיסטוריה העולמית, האתגרים העולמיים והמסר הייחודי של העם היהודי. בסיום הפאנל, כאשר המראיין שאל אותנו מהו החזון שלנו בנושא הסכסוך וכו', הרגשתי שדבריו של ד"ר לבני בספר הם הבשורה הכי אותנטית ומדויקת שהעולם צריך כיום לשמוע, כי כמו מילות הסיום של הספר, “גאולת ישראל איננה נוגעת לעם היהודי בלבד אלא לכלל העמים. שיבת ציון היא באמת תקוות העולם, הדרך היחידה לגאולתו” (הסוד הישראלי, עמ' 386).

אירוע דרמטי

הדריכות שמלווה את השבועות הנוכחיים, לקראת התקפה באיראן היא, כך נדמה לי, לקראתו של אירוע בעל משמעות דרמטית לעתיד האנושות. הרוע והאזכריות של השלטון הרודני האיראני, בתוספת הצביעות האירופאית שמפנה כלפינו בקביעות אצבע מאשימה וכעת משמיעה קול ענות חלושה, מחייבים את ריסוקם המוחלט מעל פני האדמה. אולי זהו פשר הקשר בין מחייט עמלק בסיומה של פרשת בשלח ופרשת מתן תורה מייד לאחריה - כי כאשר הרוע מסתלק ונמחה מן העולם, הולך ומתגלה הטוב הא-לוהי בעוצמתו.

תורה מול מדע

שיחות עמוקות בתורה ורחבות ידע במדע - בין תורה למדע, הכפירה וביקורת המקרא, חשיבות לימודי המדע ועוד...
 מאת הרב שלמה אבינר והרב ד"ר אריאל רוט
 235 עמ', כ.ס קשה

ניתן להזמין בטלפון: 02-9973168

או באתר **החדש**: www.ChavaBooks.co.il

ניתן להשיג את כל ספרי החוצאה ב"דני ספרים" רח' אבן ישראל 3 ירושלים

האם אנחנו מתאימים בנישואין?

כשחנה ועוז נכנסו לחדר, הרגשתי מתח באווירה כנראה שהם באמצע מריבה. חנה הייתה נסערת וברגע שהתיישבה, היא אמרה לי שנמאס לה מהבן אדם הזה. "אני לבד בתוך הנישואים האלה. אני לוחצת כדי שיראה אותי ודווקא כשאני כל כך צריכה אותו, הוא נעלם. אני פוגשת קיר ולא בן אדם". עוז ישב בשקט. כתפיו היו מכוזבות. כשהתחיל לדבר, קולו היה נמוך ומאופק. הוא אמר שהוא מרגיש מותקף. "כל שיחה איתה נגמרת בזה שאני לא בסדר. אז אני מעדיף לשתוק ואז היא כועסת יותר ויותר. אני אבוה. **אולי את תעזרי לי למצוא דרך אל אשתי**. בסה"כ יש לנו ילדים שרק סובלים מהמריבות והצעקות...".

"או אולי אנחנו לא מתאימים, אם אנחנו כל כך סובלים אחד מהשני...". הוסיפה חנה בייאוש. שאלתי את חנה, מה קורה לה כשהוא שותק. היא ענתה שהיא מרגישה שקופה, בודדה ולא חשובה לו. שאלתי את עוז, מה קורה לו כשהיא צועקת וכועסת. הוא ענה שהוא מרגיש סכנה ושעוד רגע, היא תצא משליטה.

מניסיוני, מריבות ותגובות כאלה ואחרות, הן אינן מקוריות. הקב"ה מזווג זיווגים שיגעו מבלי משים, במקומות הרגישים והפגיעים שכל אחד מבני הזוג, עשוי לצמוח דווקא מתוכם. אף זוג, (כאופן נורמאלי), אינו מעוניין להכאיב לשני. כולם רוצים לחיות באהבה.

"את חנה, למדת בילדותך שרק עם כעס וצעקות יקשיבו לך. גם אצלך זה היה מנגנון הגנה, הילדה חסרת האונים שצריכה לקבל יחס של חום ואהבה מההורים. את פוגשת את אישך, בדמות אביך שהיה עסוק ומרוחק רגשית ואת ממשיכה את דפוס הילדות בזוגיות. **כדאי ללמוד כאן לקבל קרבה שאת מייחלת לה, בדרך חיובית ומקרבת.** נוצר שקט בחדר. נתתי לשקט הזה להיות נוכח, כשבתחושותי, הם מעכלים את הנאמר. אח"כ אמרתי: **"הקשיים שלכם, אינם מעידים על חוסר התאמה. הם מבקשים מכם, לתקן את כאבי העבר, לגדול מתוכם ולבנות מערכת יחסים בוגרת ויציבה שתוביל גם לקרבה ואהבה להמשך חייכם"**.

השאלה היא איננה אם אנחנו מתאימים. אלא: האם אנחנו מוכנים לראות את מה שקורה בינינו, כהזמנה לגדול יחד. וכידוע, אין צמיחה וגדילה, ללא לחץ וכאב.

נראה לי שזו דרכו של בורא עולם, שמסע חיינו היא רצוף במכשולים, שההתגברות עליהם מאפשרת לנו להגיע ליעודנו ולהשלמתנו.

תרגיל קצר למודעות עצמית שתאפשר אח"כ שינוי: כשעולה מתח בזוגיות, לעצור ולשאל את עצמי: מהי התחושה שעולה בי עכשיו? איזו חוויה מילדות התחושה הזאת מזכירה לי? עצם השהייה בשאלות, תשנה את התגובות. אשמח לקבל משוב 0528-472727.

אז מה גורם לזוג שרוצים להרגיש טוב ביחד, לריב ולכאוב עד כדי כך שמגיעים למסקנה שאם הם במצב כזה, זה סימן שהם לא מתאימים? כשהקשבתי לחנה ועוז, ידעתי כמו תמיד שגם סיפור משפחתם נכנס איתם לחדר. שאלתי כל אחד מהם, על הבית והמשפחה שלהם. חנה סיפרה שאביה היה עסוק רוב הזמן, ומדבריה הבנתי שהיה גם מרוחק רגשית. כילדה היא למדה שאם היא לא תכעס ותצעק, פשוט לא יראו אותה. כשהיא דיברה, הרגשתי עד כמה הכאב הזה חי בתוכה.

עוז סיפר שהמסקנה שלו ממה שקרה בביתו - שכעס מאד מסוכן. אימו הייתה כועסת מאד ואביו התנתק רגשית, כדי לא להסלים את המצב. השקט המעושה, היה מתוח וגם מפחיד אותו, מתי כל זה יתפוצץ שוב. הוא למד בגיל צעיר מאד שעדיף שייעלם, כדי לשמור על שקט וכביכול על שלום. אמרתי להם: "כל אחד מכם, פוגש בזוגיות שלכם דמות מוכרת מאד מהעבר המשפחתי שלכם. אתה עוז, פוגש את אשתך בדמות אימך הכועסת ואתה חוזר להיעלמות שכשהיית ילד כשהגנת על עצמך. אך ההתרחקות והשתיקה שלך, מנתקת אותך מהזוגיות עם אשתך. ה' כנראה שלח לך הזדמנות להתמודדות שונה. **למרות הפחד, תלמד כאן להישאר נוכח בזוגיות ובכך גם תרפא את הילד הקטן שנעלם.**"

הגבול כמרחב בטוח

בפרשת יתרו אנו פוגשים את המעמד הלאומי הנשגב ביותר - מעמד הר סיני. אך רגע לפני שהקולות והברקים ממלאים את החלל, רגע לפני שהתורה ניתנת, מופיעה הוראה מפתיעה ודי טכנית: **"והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות פהר"**. הקב"ה מצווה על משה להציב גבול פיזי סביב ההר. אסור לעבור אותו, אסור לגעת בקצהו. בהמשך נגלה הגבלות גם סביב המקדש. במבט ראשון, הגבול נפתס כחסם שמגביל את הרצון שלנו להתקרב אל הקודש. אך בראייה חינוכית עמוקה, הפרשה מלמדת אותנו שיעור הפוך לחלוטין - **גבול הוא התנאי למפגש**. בלי ה"הגבלה" סביב ההר, לא יכולה הייתה להתרחש ההתגלות.

בדורנו, המילה "גבולות" מעוררת לעיתים אי-נוחות. אנחנו רוצים להיות הורים מאפשרים, זורמים, כאלה שנותנים לילד מרחב ביטוי מקסימלי. אנחנו חוששים שגבול ייתפס כחוסר אהבה או כנוקשות. אך פרשת יתרו מזכירה לנו שגבול הוא למעשה הכנת הכלי לקבלה.

כמו שהגדר סביב הר סיני לא נועדה "לכלוא" את העם אלא להגן עליו וליצור עבורו את המרחב שבו הוא יוכל לשמוע את "אנכי ה' אלוהיך", כך גם בבית. כשאנחנו מציבים גבול ברור - על שעות מסך, על צורת דיבור או על סדר יום - אנחנו לא מצמצמים את הילד. אנחנו בונים סביבו חומת הגנה רגשית. ילד שחי בעולם ללא גבולות הוא ילד שחי בעולם ללא קירות. הוא מרגיש חשוף,

להעביר לילד את התחושה שהגבול נצרך כדי שנוכל לחיות חיים טובים ומשמעותיים יותר ביחד, הוא מקבל אותו אחרת לגמרי. זאת בתנאי שאנו מאמינים בכך ולא מתנצלים על כך.

אז איך עושים את זה למעשה?

1. בהירות: כמו שהגבול בסיני היה ברור ("כל הנוגע בהר מות ימות"), כך הגבולות בבית צריכים להיות עקביים. גבול שמשנתנה לפי מצב הרוח של ההורה הוא גבול שאי אפשר לסמוך עליו.

2. הסבר בציוד: אמנם במעמד הר סיני הייתה יראה גדולה, אך משה מסביר לעם את התהליך. הסבירו לילדים את ה"למה" שמאחורי הגבול. לא בשעת מריבה, אלא ברגע של שקט.

3. מרחב בתוך הגבול: סביב הר סיני היה מקום לכל העם. בתוך הגבולות שקבעתם, תנו לילד חופש פעולה. הגבול מגדיר את ה"מחוץ לתחום", אבל הוא משאיר מרחב עצום של "בתוך התחום" שבו הילד יכול ליצור, לשחק ולצמוח.

לכן, בפעם הבאה שאתם נדרשים להציב גבול ומרגישים קצת "רעים", היזכרו בהר סיני. זכרו שההגבלה שאתם מציבים היא למעשה ההכנה של הילד שלכם למעמד האישי שלו. אתם לא עוצרים אותו. אתם בונים לו את ההר עליו יוכל לטפס בבטחה, עד שיגיע לפסגות של עצמו.

גבולות הם לא ה"מטרה" של החינוך, הם ה"אמצעי". המטרה היא הילד, הצמיחה שלו והקשר שלו איתנו. כשאנחנו בונים גדר סביב ההר, אנחנו מבטיחים שהטיפוס שלו יהיה בטוח ומכוון גבוה.

חסר ביטחון ומבולבל. הגבול אומר לו: "אני שומר עליך. כאן זה המקום הבטוח שלך".

נשים לב לסדר הדברים בפרשה: קודם מגיעה ההגבלה, ורק אחר כך מתן תורה. זהו סוד חינוכי עצום. כדי שילד יוכל לקבל "תורה" הכוללת ערכים, ידע, או אפילו יכולת להקשיב - הוא זקוק להכנה. ההגבלה מייצרת אצלו כלי קיבול.

כשאנחנו דורשים מילד לשבת ליד השולחן בארוחת ערב ללא ספר ביד, אנחנו "מגבילים" אותו. אבל בתוך ההגבלה הזו נולד משהו חדש: היכולת לנהל שיחה, היכולת להסתכל בעיניים, היכולת להיות נוכח. ללא הגבול, המפגש המשפחתי מתמסס. ה"איך" (הגבול) הוא זה שמאפשר ל"יש" (הקשר) להופיע.

גבול מתוך קדושה, לא מתוך כעס

אחד הדגשים החשובים בפרשה הוא שההגבלה נעשית בציודי אלוהי. בחינוך, האתגר שלנו הוא להציב גבולות מתוך עמדה של "קדושה" ולא מתוך כעס או איבוד שליטה. כשאנחנו מציבים גבול מתוך סערת רגשות, הילד פוגש את הכעס שלנו. כשאנחנו מציבים גבול מתוך תפיסה חינוכית - "בבית שלנו לא מדברים ככה כי אנחנו מכבדים זה את זה" - הילד פוגש ערך. כשאנו חוזרים על העיקרון הערכי פעם אחר פעם - הערך נקלט ומוטמע.

הגבול סביב הר סיני אינו עונש. הוא חלק מהמעמד המרומם ביותר עלי אדמות. כשאנחנו מצליחים

האורח שבא ללמד

בְּכַרְשֵׁת הַשְּׁבוּעַ אָנוּ פּוֹגְשִׁים דְמוֹת מִיְחַדֵּת בְּשֵׁם יִתְרוֹ, חוֹתָן מֹשֶׁה. יִתְרוֹ הָיָה אָדָם חָכֵם וְחָשׁוּב מְאֹד בְּמִדְיָן, אֲךָ כַּאֲשֶׁר הוּא שָׁמַע עַל הַנְּסִיִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיָה עֹשֶׂה לְעַם יִשְׂרָאֵל - קָרִיעַת יַם סוּף וּמַלְחַמַת עַמְלֵק - הוּא לֹא נִשְׂאָר בְּבֵיתוֹ. הוּא הִחְלִיט לָצֵאת אֶל הַמִּדְבָּר כְּדֵי לִפְגֹּשׁ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת הָעָם.

כַּאֲשֶׁר יִתְרוֹ מִגִּיעַ, הוּא רוֹאֵה אֶת מֹשֶׁה רֹבֵנוּ עוֹבְדֵי קֶשֶׁה מְאֹד מֵהַבֶּקֶר עַד הָעֶרֶב כְּדֵי לְשַׁפֵּט אֶת הָעָם וּלְעֲנוֹת לְכָלֵם. יִתְרוֹ מִבִּין שֶׁזֶה קֶשֶׁה מְאֹד לְאָדָם אֶחָד, וְהוּא מִצִּיעַ לְמֹשֶׁה עֲצָה חֲכָמָה: לְמִנּוֹת עוֹזְרִים, שְׂרֵי אֱלֹפִים וְשְׂרֵי מְאוֹת, שְׂיַעֲזְרוּ לוֹ בְּמַלְאָכָה. מָה אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְלַמֵּד מִיִּתְרוֹ וּמִמּוֹשֶׁה? מִיִּתְרוֹ אָנוּ לומְדִים שֶׁתְּמִיד כְּדַאי לְחַפֵּשׂ אֶת הָאֲמִתּוֹ וּלְלַמֵּד דְּבָרִים חֲדָשִׁים. וּמִמּוֹשֶׁה רֹבֵנוּ אָנוּ לומְדִים עֲנָוָה - אֲפִלּוּ שֶׁהוּא הָיָה הַמְּנַהֵיג הַכִּי גְדוֹל שֶׁדָּבַר עִם ה', הוּא הָיָה מוֹכֵן לְהַקְשִׁיב לְעֲצָה שֶׁל חֲמִיו וּלְקַבֵּל אוֹתָהּ. לְפַעְמִים אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שֶׁאֲנַחְנוּ יוֹדְעִים הַכֹּל, אֲבָל הַפְּרָשָׁה מוֹרָאָה לָנוּ שֶׁגַּם מְאֲנָשִׁים אֲחֵרִים אֲפִשֶׁר לְקַבֵּל רְעִיוֹנוֹת נִפְלְאוֹת. כְּשֶׁאֲנַחְנוּ מְקַשְׁיָבִים לְחֵבֵר, לְמוֹרָה אוֹ לְהוֹרִים בְּלֵב פְּתוּחַ, אֲנַחְנוּ גְדוֹלִים וּמְשַׁתְּפָרִים. בְּזְכוּת הַהִקְשָׁבָה הַזֶּה, אֲנַחְנוּ מוֹכְנִים יוֹתֵר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּאֵהָבָה.

ישו, ערוץ הילדים

שאלות בפרשה

1. מי הגיע לבקר את משה במדבר עם משפחתו?
2. איך קוראים לשני הבנים של משה רבנו?
3. מה הייתה העצה שיתרו נתן למשה לגבי שיפוט העם?
4. באיזה חודש הגיעו בני ישראל להר סיני?
5. מה השמיע קול חזק בזמן מתן תורה?
6. מה הדיבר הראשון מעשרת הדיברות?

מצאו למה התמונות רומזות

חידה

'כי האדם עץ השדה' - מצאו בפרשה רמז לכך!

הבריאה

מאת יוסי שחר.
להזנת סדנאות קומיקס: 0549-256994

חוקרים אמיצים ניסו לעקוב אחריו, אך נתקלו בביצות, מפלים ומחלות.

אני עייף מכדי לקפוץ עוד... מי חשב שיהיה כל כך חם?
זו פשוט ביצה איפה הנהר?

נהר הנילוס, הארוך בעולם, היה תעלומה עתיקה. במשך אלפי שנים איש לא ידע מהיכן הוא נובע.

אז מאיפה המים מגיעים? מהשמיים?
ברור ענק שמישהו שחכ לסגור? אולי יש שם?

הנילוס נוצר משני מקורות עיקריים: הנילוס הלבן מאגם ויקטוריה והנילוס הכחול מאגם טאנה.

הם כמו זוג מוזר, אבל ביחד הם הנילוס!
אני הכחול! אני הלבן! רגוע וצלול! ואני חם ומהיר!

לפני כמעט שנה חוקרים כמו ספיק ובייקר גילו אגמים גדולים במרכז אפריקה במקורות.

מצאנו! ויקטוריה! מכאן הכל מתחיל!
מאמין ששיחנו כל סוף סוף! אני לא הדרך נגד הזרם!

הנילוס הוא הנהר היחיד בעולם שזרם מדרום לצפון דרך מדבר עצום. ההצפות השנתיות שלו אפשרו את התפתחות הציביליזציה המצרית העתיקה.

אבא ליום

התוכנית "אבא ליום אחד" ממשיכה בכל הכוח! בכל פרק ילדים מצטרפים לעבודה של אבא ליום מרתק עם שמשון, אל תפספסו באתר ערוץ מאיר לילדים!

האם קנגורו יכול לקפוץ יותר גבוה מגורד שחקים? ברור! גורד שחקים לא יכול לקפוץ...
איך מבדילים בין ארנב לארנבת? ארנב רץ וארנבת רצה...
קראתי ספר ברוחב תוך כדי הליכה. נתקעתי בעמוד הראשון.

המלצות השבוע

כְּשֶׁהַנְּשִׂמָה מְשַׁעֲרֵת עַד כְּמָה אִישׁ יִשְׂרָאֵל מְכַרְחַר הוּא קֹדֶם-כֹּל לְדַעַת אֶת תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל, וְעַד כְּמָה כָּל הַחַיִּים הַרוֹחֲנִיִּים מְכַרְחִים לְהִיּוֹת מְבַסְּסִים עַל יְסוּדוֹת מְעֻשִׂים בְּחַיֵּי הַצְּבוּר וּבְחַיֵּי הַיְחִידָה, מִתְעוֹרְרֵת תְּשׁוּקָה גְּדוּלָה לְלַמּוּד הַתּוֹרָה הַמְעֻשִׂי, הַמּוֹרָה אֶת דְּרָכֵי הַחַיִּים, וְהַתְּשׁוּקָה הַרוֹחֲנִית נִלְחַמֶת הִיא עַל עֲמֻדָתָהּ, וְאֵינָה מִזְיַחָה אֶת הַתְּשׁוּקָה הַמְעֻשִׂית שֶׁתִּמְשֵׁל הִיא מְמַשְׁלָה בְּלִתִּי-מִגְבֵּלֶת בְּסִדְרֵי הַלְמוּד וְאַרְחוֹת הַחַיִּים וְהַמְחֻשְׁבָּה. וּמִתּוֹךְ הַהֲתַנַּגְּשׁוֹת, שֶׁל אֵלֶּה שְׁתֵּי הַתְּשׁוּקוֹת הַבוֹעֲרוֹת, יֵצֵא אֹרֶךְ מְבַהֵיק, כּוֹלֵל בְּקִרְבוֹ עֶשֶׂר סְפוּן, קְלוּעַ מְשֻׁנֵּי הַכַּחוֹת יַחְדָּיו, הַרוֹחֲנִי וְהַמְעֻשִׂי, וּמְשֻׁנֵּיהֶם יִבְנוּ נְשִׁמוֹת שׁוֹמְמוֹת, וְיִתְכַוְּנוּ עִם-עוֹלָם, הַהוֹלֵךְ לַחֲדָשׁ אֶת נְעוּרָיו, עַל אֶרֶץ מְטֻעָנוּ. אורות התורה ג, יד

על סדר היום

הרב שלמה אבינר

על הארץ שלנו.
ש: ואם הם הרוב למה לא ישתלטו?
 ת: כי רק חלק קטן של הציבור הוא הנושא בנטל הכלכלי והביטחוני של המדינה. יש אומרים שלישי, יש אומרים 10%, והם לא רואים כדבר מוסרי שאחרים יקבעו את החיים במדינה.
ש: ומה עם הציבור הדתי לאומי?
 ת: יותר טוב, ואף על פי שהוא הולך ומשתפר, הוא עדיין צריך להתאמץ בתחום הכלכלי והביטחוני.
ש: אבל כולם הולכים לצבא?
 ת: ברור, ב"ה. אבל יש גם צורך לשרת בקבע לאורך שנים.
ש: ולסיכום? איך החרדים מתייחסים לכל זה?
 ת: הם סוברים שהם תורמים למדינה במובן הרוחני על ידי לימוד תורה וקיום מצוות, וגם על ידי מפעלים אדירים של חסד. כמובן זה לא פותר את הבעיה, אבל זו האידיאולוגיה שלהם, והיא לא תיפתר בכוח הזרוע.

החרדים והשוויון בנטל (שאל ורשם: הרב מרדכי ציון)

לפתור אותו בצורה אידיאולוגית. וגם אם רוצים להפעיל סנקציות, צריך למצוא סנקציה אחרת.
ש: כמו מה? צמצום תקציבים למערכות החינוך, וכן צמצום תקציבים כי אינם רוצים לקבל את "הליבה"?
 ת: אותה תשובה. זכותו של כל אזרח לתקציב בחינוך, גם יהודי גם גוי, תהיינה דעותיו אשר תהיינה. ובכלל, אין הגיון שהילדים ייענשו בגלל ההורים.
ש: אם כן, כיצד להסביר את העמדות האלה נגדם שנראות לכאורה לא הגיוניות, לא מוסריות ולא לאומיות?
 ת: יש עוינות גלויה או מוסווית, כלפי הציבור החרדי. הן בגלל, מה שהזכרנו מקודם, שרובם לא הולכים לצבא, וגם כיוון שאינם שותפים כל כך בנטל הכלכלי. אבל יותר מזה, יש פחד דמוגרפי. האוכלוסייה החרדית הולכת ומתרבה בקצב עצום, ודאי יותר מכל אוכלוסיה, ודאי יותר מהאוכלוסייה החילונית, והפחד הוא שישתלטו

ש: מבלי לדון בנושא של שוויון בנטל מצד גיוס לצבא, יש גם בעיה בזה שהחרדים עובדים בעבודות לא מכניסות, ואינם שותפים באחריות הכלכלית של המדינה.
 ת: זה נכון. אבל כל נשכח שהאחריות אינה מוטלת עליהם בלבד אלא על החוק האוסר על מי שלא שירת בצבא לעבוד. ודאי חמור שלא משרתים בצבא, אבל זו לא סיבה למנוע מהם זכות העבודה. זכות העבודה היא זכות בסיסית שמגיעה לכל אזרח בכל מדינה. גם הערבים, שלא הולכים לצבא, יש להם זכות עבודה. יוצא שהחרדים שלא משרתים בצבא הם במלכוד, והם עובדים בשחור עם הכנסה נמוכה, מה שגם מזיק לכלל המשק.
ש: אבל האם זה לא לגיטימי להפעיל עליהם סנקציות על כך שאינם מתייחסים?
 ת: יכול להיות שכן, יכול להיות שלא. הסנקציות לא יעזרו לכך שיתגייסו. זה יוכיח אידיאולוגי, ויש

הרב חגי לונדין
 ר"מ במכון מאיר

הימים: "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות, ונהרו אליו כל הגוים".

שום דבר לא מיותר

- דווקא בימים אלו של מלחמת חורמה באויבי ישראל יש לשים לב שהפרשה נקראת על שם יתרו חותן משה, שעל פי חז"ל משמש ביטוי לתמצית של אומות העולם. לדבריהם יתרו היה עובד עבודה זרה, ולא היה סוג של עבודה זרה בעולם שהוא פסח עליו. הוא הכיר וידע את כל הצדדים האפלים של העולם הזה, ועם זאת הוא נקרא חותן משה.
- פרשת יתרו, עם מעמד הר סיני שבה, מלמדת אותנו את האידיאל של עם ישראל. במצב האידיאלי עם ישראל אינו מנותק מהעולם. יש אנשים המכנינים בטעות שהאידיאל של היהדות הוא קיומיות בלעדית של עם ישראל, ושאר הגויים יהיו רק גורמים המתלווים אליו במקרה הטוב, או גורמים מפריעים במקרה הרע. גם בעלי חיים, צומח ודומם הם חסרי חשיבות לדעתם. התורה ניתנה לעם ישראל, וכל היתר שוליים וצדדיים.
- פרשת יתרו מלמדת אותנו כי המציאות העליונה, שמבוטאת כמתן תורה, מופיעה על ידי המפגש עם יתרו דווקא. המבט האנושי ה"מיותר" לכאורה - הוא זה שפוגש את הקב"ה. עם ישראל הוא הלב, אבל המציאות כולה היא האיברים שמקבלים את חייהם מתוך הלב ומזרימים לו חיים בחזרה. זו מערכת אורגנית אחת, שהתמצית שלה התנוצצה במעמד הר סיני. חז"ל אומרים שהר סיני פרח במתן תורה (ומכאן המנהג לקשט את הבית בענפים ובצמחים בחג השבועות, חג מתן תורה), והמשמעות היא חיבור של כל הצומח והדומם למעמד הר סיני. עוד מספרים חז"ל שלכל אורך המעמד, עוף לא צייץ, שום בעל חיים לא השמיע קול, כולם היו שותפים למעמד. יתרו הוא התשקיף של מה שיקרה באחרית

טועמיה

חיים זכו

לימוד ליל שישי במכון מאיר

יום חמישי כ"ה בשבט

רחוב המאירי 4, ירושלים

שיעורים

20:30 אור החיים הקדוש על הפרשה
הרב יהונתן פריש

21:30 טועמיה הרב ברוך סלי

23:00 אורות השבוע הרב רן בן משה

צ'ולנט יוגש ללומדים

לשאלות ופרטים: הרב שלומי רייזר 0548827785